

FYLAKRA

Buerman H.L.
scwf
scwf

**maandblad
rond de
utrechtse
fysika**

JAARGANG 30, NUMMER 7.

FYLAKRA WORDT UITGEGEVEN VOOR DE VAKGROEPEN EN
AFDELINGEN VAN DE SUBFACULTEIT NATUUR- EN STERREN-
KUNDE VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT.

30e jaargang, nummer 7.

Eindredactie: A. van Nieuwpoort.

druk: huisdrukkerij subfaculteit Natuur-& Sterren-
kunde, kamer 011, LEF.

Typewerk: Riet Bosman, José van Gijn, Thea van de
Handel.

AFSCHEID.

Het laatste nummer van FYLAKRA in 1986 staat in het teken van het afscheid.

Ten eerste afscheid van de "VUTTERS" Nygvist, Koch, Komen en Van Burik.

Aan allen is een artikel(tje) gewijd, waarvoor de redactie de auteurs hartelijk dankt. Zonder hun bijdrage was het onmogelijk geweest deze aandacht aan de vertrekkende te besteden.

Ten tweede afscheid van het jaar 1986, een jaar waarin de reorganisatie werd gerealiseerd en het bemanningsplan werd uitgevoerd.

Laten we met elkaar vurig hopen dat we voorlopig voor dergelijke "exercities" gespaard mogen blijven.

**Prettige Kerstdagen
en een
Voorspoedig 1987**

Redactie FYLAKRA

RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

HANDLEIDING

VOOR

HET NATUURKUNDIG PRACTICUM

De vernieuwing van het onderwijs kent geen grenzen. Vergelijking van bijgaande tekeningen toont u de nieuwste doorbraken op het natuurkunde-practicum.

U ziet tevens, dat men daar nog steeds de richtlijnen volgt uit de 50 jaar oude "Handleiding voor studenten werkzaam in het Fysisch Laboratorium":

"Zooveel mogelijk moet in het daglicht gewerkt worden.

Weest zuinig met *warmte* en met *electriciteit*. Het geld dat we daaraan verspillen, is verloren voor wetenschappelijk onderzoek."

KLACHTEN

Spierpijn, hoofdpijn, vermoeide ogen en vermoeidheid. Dat zijn de klachten van mensen die zo'n 80 procent van de arbeidstijd achter een beeldscherm zitten. De oorzaken zijn slechte organisatie van het werk. De klachten hebben niets te maken met straling van het beeldscherm, de inrichting van het kantoor of de opstelling van de apparatuur. Dit blijkt uit een onderzoek van het TNO in opdracht van het ministerie van sociale zaken naar gezondheid en welzijn van vooral data- en teksttypistes op centrale invoer- en tekstverwerkingsafdelingen van tien grote bedrijven en een ministerie. Bij dit onderzoek waren 220 mensen betrokken.

De helft van hen zegt regelmatig onder grote druk te werken. Vooral de eentonigheid van het werk breekt velen op en geeft aanleiding tot klachten. De TNO-onderzoekers komen tot de conclusie dat meer afwisseling in het werk met werk dat niet achter het beeldscherm wordt gedaan erg belangrijk is.

Eenzijdig werk heeft een geringe handelingsvrijheid, geeft weinig gelegenheid tot het leggen van contacten en geeft bovendien slechte promotiekansen. Werk achter een beeldscherm dat afgewisseld wordt met ander werk wordt in de bedrijven positiever gewaardeerd.

GEEN KLACHTEN.

Na nu ongeveer een jaar gewerkt te hebben met mijn tekstverwerker, moet ik u bekennen dat ik voor geen prijs meer zou terug willen naar de "goeie oude" IBM typemachine. De NBI geeft iedereen de gelegenheid om nog van alles in een stuk te veranderen, te verplaatsen en dergelijke.

Het is misschien wel een goed idee om iedereen die het niet na kan laten met potlood of ballpoint op de aankondigingen in liften en ophangborden iets bij te krabbelen, in de gelegenheid te stellen eens zo'n scherpe opmerking op de tekstverwerker te zetten en die dan te sturen naar de FYLAKRA.

Voor diegenen die geïnteresseerd zijn ben ik van plan het zojuist door TNO uitgebrachte rapport aan te schaffen met als onderwerp: "De werkers met een beeldscherm". Er schijnt daarin een opsomming te worden gedaan over alle verschijnselen die kunnen optreden tijdens het werken ermee.

Meestal in de zomermaanden en heel af en toe in de winter kunt u ondergetekende zien zitten zwoegen achter haar tekstverwerker, daarbij gedeeltelijk verborgen achter deze hond zodat ik dan toch het idee heb dat één van mijn dieren bij mij is.

Marina.

BIJ HET AFSCHIED VAN T. KOCH.

Toen Theo Koch op 17 november '58 de Afdeling Signaalverwerking binnen kwam was hij geen totaal onbekende.

Sommigen kenden hem al als burger-instructeur van het radio-practicum van de Verbindingsdienst in de Hojelkazerne.

Ook door zijn activiteiten als zendamateurgroep, roepletters PAO-YY, legde hij veel contacten. Met drs. Jaap Koning bediende hij mede de zendontvanger in de Rode Kruisauto bij oefeningen. Was ook huis-

vriend bij fam. Ingenegeren. Onze Pim zat als kleuter bij Theo op schoot en vroeg: "kijk nog eens scheel, ome Theo?". Verplaatste zich in die dagen op een oude leger Harley-Davidson. Deze motoren waren voorzien van een handbediend smeerpompje. Door tijdens het rijden veelvuldig te pompen, kon men een rookgordijn leggen. Samen met een kennis met dito vervoermiddel werd deze sport beoefend, liefst in de zomer zaterdagmiddags op het Vreeburg. Ook had hij gewerkt bij een schriftelijk onderwijs instituut voor Elektronica en was werkzaam geweest bij een bedrijf wat puntlasapparatuur vervaardigde. Ontwierp hiervoor de sturingen: zware trafo's met thyatronen en ignitrons.

Hij had een aantal opmerkelijke primeurs. In 1955 had hij al een zelf vervaardigde transistorradio terwijl er in de reguliere handel nog geen

transistors te koop waren. Hij bezat ook een van de eerste Philips bandrecorders. Hiermee toog hij als geluidsjager op pad en verzamelde in enkele jaren een linnenkast vol curieuze geluidsbanden. Oude jazz en verhalen van vreemde vogels hadden zijn bijzondere belangstelling. Kocht als eerste een HP35 (handheld calculator) op het lab. Die kostte destijds f1300,=, hetwelk men duur vond. Verzamelde technisch speelgoed, zoals een radar-auto welke naar een speciale fluit toereed als men hierop blies. Bezat een veelheid aan oude diathermie-apparatuur: koffertjes van buiten zwart, van binnen blauw fluweel waarin een klos van Ruhmkorff en een veelheid aan glazen geisslerse buizen. Hierin kon je prachtige gasontladingen veroorzaken. Voor deze apparatuur de z.g. "pansanitor" hadden we een reguliere klant in het AZU. Bij psychiatrie werd dit polypragmatending aangezet en had, naar verluidt, een heilzame werking op sommige neurotici. Bewoonde destijds een bedrijfspand op Achter Clarenburg. Het pand was een toevluchtsoord voor kunstenaars, mensen die de laatste trein gemist hadden dan wel de boot gemist hadden. Ook kamerbewoners die wel eens een periode dakloos waren, - er was nog geen recht op vrij woongenot voor 16 jarigen - vonden er gastvrijheid. Zo hebben ook mijn broer en ik er meerdere weken gebivakkeerd. Voor Theo gold niet: "Vrienden in de nood 100 in een lood". Op het lab. heeft Theo zich met een veelheid van onderwerpen beziggehouden. Hij heeft dr. v. Burik jaren lang fulltime geholpen met zijn promotieonderzoek op de Da Costakade. Theo is ook de ontdekker van de wetenschappelijke tegenwerker. Wetenschappers die excessief veel apparatuur opbliezen, sommigen konden hierin vrij ver gaan, werden door hem zo genoemd. Hij heeft op het lab veel kastjes ontwikkeld voor Radio-biofysica: backing-off systemen. Ook veel practi-

cum apparatuur kwam uit zijn handen. Nu hij ons lab. heeft verlaten krijgt hij de tijd om zich samen met Riet te wijden aan zijn vele hobbies zoals wichelroedelopen, schatgraven, verzamelen van antiek speelgoed en het radiogebeuren. Wij wensen hem en zijn vrouw het allerbeste toe.

J.D. Kraaij.

Personalia

IN DIENST TRADEN:

P.F. Bol	promovendus Kernfysica
J.P.F. Fortuin	tijd.wet.medew. MFO
W.P.M. de Ruijter	hoogleraar MFO

UIT DIENST GINGEN:

W.A.H. Asman	tijd.wet.medew. MFO
T. de Groot	wet.stafmedew. Sterrenkunde
G.H.J. v.d. Oord	promovendus Sterrenkunde
R.G.H. Rutten	promovendus Sterrenkunde
H. Schoonderwoerd	techn.medew. AMF
J.H.A. Verberkt	techn.medew. SCWF.

AFSCHEID F.J.NYQVIST

In de septemбераflevering 1957 wist Fylakra te melden dat "per 1 oktober '57 als opvolger van dhr G.van Hardeveld tot amanuensis is benoemd de heer F.J.Nyqvist". Zijn werkzaamheden zouden bestaan uit "het verlenen van technische en andere assistentie aan de natuur kundepractica en aan de huishoudelijke dienst". De werktijd werd vastgesteld op 45 uur per week (herinnert u zich nog dat 10% daarvan op de zaterdag viel?). Zijn vaste stek kreeg hij in de studentenwerkplaats bij dhr B.van Zijl dicht bij het hoofdvakpracticum.

Hij was geschoold als instrumentmaker elektrotechniek, had met succes de Bemetelopleiding gevolgd evenals diverse bedrijfsopleidingen. Overigens beperkten zijn activiteiten zich niet tot de werkplaats: in 1959 trad hij als vrijwilliger toe tot de Bedrijfszelfbescherming en hij behaalde ook het EHBO-diploma. Verder was hij een enthousiast voetballer bij de jaarlijkse sportwedstrijden. Hij is met het practicum meeverhuisd naar de Leidseweg en eind 1963 naar Transitorium I. Na het overlijden van B.van Zijl in de zomer van 1979 kreeg hij de leiding van de cursus werkplaatspractijk. Op eigen verzoek verliet hij op 30 september j.l. de dienst als Vutter. Hij heeft nu alle gelegenheid voor zijn grote hobby, de fotografie. We wensen hem graag een lange, welverdiende VUT-en pensioentijd!

AFSCHEID VAN HERMAN VAN BURIK

Het begin.

Na het verkrijgen van het HBS-b diploma direct na de bevrijding in 1945, ging Herman naar de welbekende opleiding van de gebroeders Rens & Rens te Hilversum, waar hij als een van de drie eersten, het diploma middelbaar radiotechnicus behaalde.

De school van Rens & Rens was toendertijd gelegen aan de Snelliuslaan. Wij zijn nu geneigd deze naam als een voorteken te beschouwen van Herman's latere ontwikkelingen.

Na het behalen van het begeerde HTS-diploma in 1948 ging hij solliciteren bij de N.S.F. te Hilversum. Hij werd aangenomen en te werk gesteld bij de z.g. "Zenderij" en bouwde daar en in Lopik mee aan de eerste Nederlandse TV-zender. 's Avonds volgde hij de verplichte ITO-cursus van Philips. Dat duurde 2 jaar.

Daarna begon Herman met een MO-studie wiskunde. Dat viel beslist niet mee. Alles moest in de avonduren worden gedaan, en men kon uitsluitend eens per jaar examen doen, tentamens over een deel van de stof, zoals gebruikelijk bij dagstudenten, was er niet bij.

Daarom hakte hij de knoop door en besloot om full-time Natuur & Sterrenkunde te gaan studeren. Hij meldde zich bij professor Hans Smit; die vroeg naar zijn motivatie. Herman antwoordde, dat hij een loopbaan in de natuurkunde meer succesvol achtte dan als elektronicus. Dit antwoord mishaaide onze hooggeleerde nogal, omdat deze van mening was dat de wetenschap voor de wetenschap bedreven diende te worden met voorbij zien aan de financiële aspecten.

Desondanks ving Herman in de herfst van 1952 met zijn studie aan. Deze vorderde prima en in 1956 begon hij met zijn doctoraal-onderzoek. Het betrof een onderzoek naar de grenzen van de gevoeligheid van een condensatormicrofoon. Philips steunde dit onderzoek en onze jubilaris kreeg als beloning f 225,— per maand van de gloeilampenfabriek. In 1958 werd het onderzoek afgerond en de studie bekroond met het behalen van het doctoraal examen. Direct aansluitend werd met het promotie-onderzoek begonnen.

In dienst bij het Fysisch Lab.

Nu was toevallig in 1958 ook de grote uittocht van een aanzienlijk deel van de vaste staf van het Fysisch Lab. naar de pas opgerichte universiteit van Nijmegen begonnen. Daaronder was ook het hoofd van de toenmalige Elektronica afdeling, drs. Bert van Egmond. Zoals gebruikelijk werd er eerst binnen het Fysisch Lab. rondgekeken wie van Egmond zou kunnen opvolgen. Dat bleek niet zo moeilijk want onder de promovendi was ene Van Burik die reeds in de Elektronica was gekwalificeerd.

Op 6 juni 1958 schreef de toenmalige beheerder aan het College van Curatoren:

"De heer Van Burik heeft onlangs doctoraal examen gedaan en heeft voor zijn studie 4 jaren gewerkt bij de N.S.F. Philips te Hilversum en in die tijd de diploma's Radiotechnicus NRG en Middelbaar Radiotechnicus behaald, een vooropleiding die hem zeer geschikt maakt voor de opvolging van de heer Van Egmond."

Resultaat: De heer Van Burik werd per 1 augustus 1958 benoemd tot hoofd van de afdeling Elektronica.

Het promotie-onderzoek begon eigenlijk pas resultaten op te leveren na de lancering van de welbekende Echo-satelliet. Aanvraag bij Dupont van een monstertje van het materiaal: opgedampt mylar van 6 micron dik, leverde voldoende materiaal om tot het einde van het onderzoek microfoons te bespannen. Eindelijk konden zonder enige twijfel botsingen van gasmoleculen worden aangetoond, voor het membraan - in de ruimte. Nu werd promotor Alkemade pas echt enthousiast. Er moesten nu twee microfoons worden gebruikt; nagegaan moest worden wat zij samen hoorden! Correlatie onderzoek was de kreet. Bovendien kon lucht beter vervangen worden door een gas met zwaardere moleculen, FREON!

De microfoons waren geplaatst in een kist in een kist in een kist, volgestouwd met alle denkbare geluidwerende materialen. Buiten de kisten lieten de onderzoekers een kaarsje branden. De vlam verkleurde als er een freonlek was. Niettemin liepen ze nogal eens met een "prop" in de keel. Na afloop werd de freon met behulp van een kleine stofzuiger het raam uitgepompt. In dikke wolken kolkte het dan naar buiten en misschien is er in die dagen heel wat van de ozonlaag bedorven.

Toen deed iemand van buiten de suggestie om twee microfoons in een doodstille ruimte te plaatsen en na te gaan wat ze samen hoorden. En dat lukte. Maar de promotor wilde nog steeds meer.

Geef professor Alkemade een paar bladzijden tekst, en de volgende morgen vroeg brengt hij het terug, geheel volgeschreven in rood, tussen de regels en voor de kantlijn, overal waar maar een open plekje te vinden is. En elke suggestie zijnerzijds geeft dan weer extra werk.

Toch kwam het klaar. Dankzij zijn vrouw Rineke, die de hele dissertatie heeft uitgetikt, Chris Beauveser, die alle formules heeft vertikt, en nog een paar meer. Secretaresses waren toen nog schaarser dan nu. Het proefschrift kwam, de promotie kwam. Groot rumoer op het Domplein. Een of andere studentengroep was bezig met een bezetting. Professor Alkemade kreeg een klodderig protest in handen geduwd. Verdwaasd stond hij het te lezen. Je hoorde hem denken: "Is dit nu schroot- of flikker-ruis ...".

Gelukkig kon de promotie ongehinderd doorgaan (op 18 juni 1969). Een van de stellingen, gelezen in het proefschrift, nr. 11, is vanwege zijn actualiteit het vermelden waard. Er staat: "Het verdient overweging de elektronica colleges en het elektro-

nica-practicum voor natuurkundestudenten te vervangen door colleges en een practicum over transport en verwerking van informatie."

Ondertussen vond Herman ook nog tijd voor andere zaken. Zo valt te lezen in een brief van augustus 1965 van de secretaris van de Universiteit, waarin deze hem toestemming geeft een aantal artikelen te schrijven voor de nieuwe editie van de Grote Winkler Prins encyclopedie: "onder aantekening dat deze werkzaamheden buiten de diensturen worden verricht en in totaal niet meer dan 10 uur per week in beslag mogen nemen".

Tenslotte.

Hierna breekt er een schijnbaar rustige tijd aan. Het is echter nooit echt rustig; want niet alleen de techniek gaat door; ook het vergaderen wordt ontdekt. Er ontstaat een begeleidingscommissie voor de afdeling Elektronica. Er zijn nieuwbouwvergaderingen voor het nieuwe Lab. Er ontstaan afdelingsvergaderingen. Hij verhuist 3 keer van kamer. Er komt een dependance in de Uithof. Er moeten taakomschrijvingen worden gemaakt van alle leden van de afdeling. Verder moeten er nog electronica colleges worden voorbereid en gegeven. In 1973 verhuist de afdeling eindelijk naar de Uithof.

Onder zijn leiding zijn de taken en faciliteiten van de afdeling aanzienlijk uitgebreid. Er kwam expertise voor digitale elektronica en microcomputersystemen, deskundigheid op het gebied van netwerken kwam in huis en er kwam een subcentrale rekenfaciliteit van de grond.

Tenslotte nog enige persoonlijke karakteristieken:

Hij was behulpzaam: velen van zijn medewerkers heeft hij gestimuleerd en geadviseerd tot verdere studie en ontwikkeling, en daadwerkelijk tijdens de studie geholpen met opgaven en opdrachten (PBNA- sommen).

Hij was bescheiden: stelde weinig eisen aan persoonlijk comfort. De rode loper hoefde voor hem nooit uitgelegd te worden.

Niet verkwistend: hij kocht geen onnodige apparatuur, misschien volgens sommige medewerkers zelfs wel eens te weinig nieuwe apparaten.

Verder: had hij een tamelijk onafhankelijk standpunt en was veel liever technisch dan administratief bezig.

Het ga hem goed.

Onze beste wensen voor nog vele goede jaren, in gezondheid en met vreugde, vergezellen hem.

Bunnik, zondag 23 november 1986.

Als je na 34 jaar verblijf bij het Fysisch laboratorium besluit om op te stappen, is dat voorwaar geen eenvoudige beslissing! Daar praat en denk je dan ook een tijd over en je realiseert je dan dat, in tegenstelling tot het bekende spreekwoord, l'histoire ne se répète rien. Dat betekent dat je toch wel met een zekere weemoed afscheid neemt van alles wat je in die jaren hebt opgebouwd en meegemaakt. Eigenlijk is dat afscheid voor mij al een paar maanden aan de gang. Het opruimen van je kamer kan namelijk niet wachten tot de laatste dag, want na al die jaren heb je heel wat papier verzameld. Ik ben dus bijtijds begonnen met sorteren en vooral met het weggooien van veel

gedane zaken; maar aan ieder papier dat je tijdens dat opruimen tegenkomt, zit wel een verhaal vast en het merkwaardige is, hoe ouder dat papier, hoe emotioneler soms dat verhaal.

Het was daarom voor mij en mijn vrouw des te verrassender dat de organisatoren van mijn afscheidsreceptie er in geslaagd waren alle belangrijke periodes van mijn leven weer naar voren te halen.

Heel veel dank daarom aan allen die op enigerlei wijze eraan hebben meegewerkt om mijn vertrek op zo'n originele wijze te laten verlopen en harte-lijk dank ook voor de vele goede wensen en (soms zelfs handgemaakte) kado's die ik van velen van u mocht ontvangen.

Medewerkers en oud-medewerkers van de afdeling Signaalverwerking en van alle diensten en vakgroepen van de Subfaculteit, bijzonder bedankt voor de prettige en leerzame samenwerking en ik wens u van harte voor de komende jaren een goede werkkring, maar vooral een uitstekende gezondheid toe.

H.C.J. van Burik.

Doctoraal examens 24.11.86

Experimentele natuurkunde (oude stijl): G. Deinum, V. van Hoegaerden, M.L.J. Hollman, I.J. Laurensse, S.C. Verhelst, J. Vrymoeth, A. Zondervan.

Toegepaste natuurkunde (nieuwe stijl): R.J. Schreutelkamp.

Algemene Sterrenkunde (oude stijl): S.J. Hogeveen.

"UN CONSTRUCTEUR SORT SES GRIFFES"

Met het vertrek van Komen verliest het lab. een zeer breed georiënteerd elektronicus. Beter gezegd een "all round" technicus. Eigenlijk een ontwikkeld en erudiet mens.

Toen hij in 1952 op het lab. kwam werken bracht hij al een schat aan ervaring mee. Hij had in Amsterdam gewerkt bij prof. Kistemaker, bij de "Langcat" van zijn vader en had van school uit een elektro- en werktuigbouwkundige opleiding.

Zo was hij niet alleen expert op het gebied van motoren, dynamo's, transformatoren, transducers doch ook wist hij het nodige van turbines, stoomwerktuigen, vlampijpkasten en heilmachines. Niet dat wij nu gingen heien op stoot of kleef, maar het geeft de interesse breedte enigszins aan. Technische bewustzijnsvernuwing was hem ten ene male vreemd. Geen "micro-man with the micro-mind". Onder zijn leiding verliet in de 50er en 60er jaren een stoet van reuzen en dwergen de Afdeling het lab. in. Via de nijvere handen van een vijftal monteurs kwam een aanzienlijke serieproductie op gang. Honderden 300V voedingen, 2 KV voedingen, differentiaaldiscriminatoren (dat mocht toen nog), vacuum meet- en beveiligingsapparatuur,

scalers, pulsversterkers, counting-rate-meters, piekstabilisatoren, fotomultiplierdozen, lock-ins e.d. Daarnaast werd door Research onder Komens's bewind een (serie-)stuk productie van zo'n 2000 specials op order gemaakt zoals: enkel collectormethode (voor massaspectrometrie) vectorcardiografen met "boeken" vol potmeters voor Leiden, Groningen en Anthonius ziekenhuis. Starkgeneratoren voor microgolven, rephobiospecten voor Wageningen en een veelheid aan practicum apparatuur. In deze jaren was er vrijwel geen kamer in de Bijlhouwerstraat, ABC-straat, Leidseweg of Koetshuis Rijnhuizen of er stonden rekken vol grijze of groene kasten van signaalverwerking. Vóór 1960 stond het maken van prints nog in de kinderschoenen. Dat betekent dat in alle kasten draadje voor draadje moest worden gesoldeerd. Door deze tot dan toe arbeidsintensieve productiewijze was er nauwelijks betaalbare apparatuur op de markt.

In de 60-er jaren wordt de wereld verrijkt met toepassingen van fotografische- en elektrische reproductietechnieken, zoals het vervaardigen van printkaarten, het vervaardigen van chips en het maken van xerox-copiën.

Bij goed gebruik levert dit arbeidsbesparing op bij serieprodukten. Mogelijkheden nemen toe, doch tevens de kwetsbaarheid/afhankelijkheid van techniek. Door deze ontwikkeling en de verruiming van financiële middelen kwam er meer en meer apparatuur voor wetenschappelijke consumenten op de markt.

Zo werd door Komen ook de printerij gestart.

Aanvankelijk zeer bescheiden.

Er werd geëetst in een waggelende plastic broodtrommel. Fotogevoelige lagen werden met de kwast opgebracht en in de kolomboormachine gecentrifugeerd. Gefotografeerd werd met een houten platenkamera 18x24 cm² uit het privé bezit van

Hogeweg. Komen was ook de man die alles wist over tijd en tijdsignalen. Hij hield de achtereenvolgende kwartsklokken in bedrijf en ijkte ze op MSF Rugby. Ook hadden we aan de Bijlhouwerstraat reeds een local area network om precisiesignalen in het lab. te distribueren. Komen verplaatste zich in allerlei voer- en vaartuigen. Kwam op brommer, motorfiets, Messerschmitt, eerste DAF 33 en Amerikanen op het lab. Bezit een zeilboot en een rubberboot waarin verschillende stadia van elektro- tractie werden uitgeprobeerd, hiermee voeren we op de Oude Gracht. Ook de Afdelingszeildagen in Loosdrecht en later de vossejachten luisterde hij op met zendontvangers en ander materiaal. Was gelicenseerd zendamateur en beheerste seinen en opnemen. Bij de vroegere St. Nicolaasfeesten in de Bijlhouwerstraat werd de goedheiligman ontvangen in de kamer van de beheerder in gezelschap van de hoogleraren. Deze ontvangst en handgemeen met de Pieten werd via een draagbaar zendertje verslagen aan de in de collegezaal wachtende populatie. Deze schijnbaar eenvoudige voorziening leverde destijds behoorlijke technische problemen op. Van zijn Piet-schap herinner ik mij het fototoestel met flitser op het dames-toilet. Wanneer werd doorgetrokken suggereerde een flits dat er een foto gemaakt werd.

Een aantal van de huidige medewerkers zijn door Komen als monteur aangenomen en daarna verder opgeleid. De toelatingsproef bestond o.a. uit het monteren van een schakeling vanaf een schemaatje met een principiële fout. De kandidaat die dit ontdekte maakte een goede beurt.

Men is geneigd het vertrek van een generatie electronici uit actieve dienst als een mijlpaal te beschouwen, generaliserend geschiedenis te gaan schrijven en periodes te benoemen. Zoals bv. 1952-1986 opkomst, blinken en verzinken van de

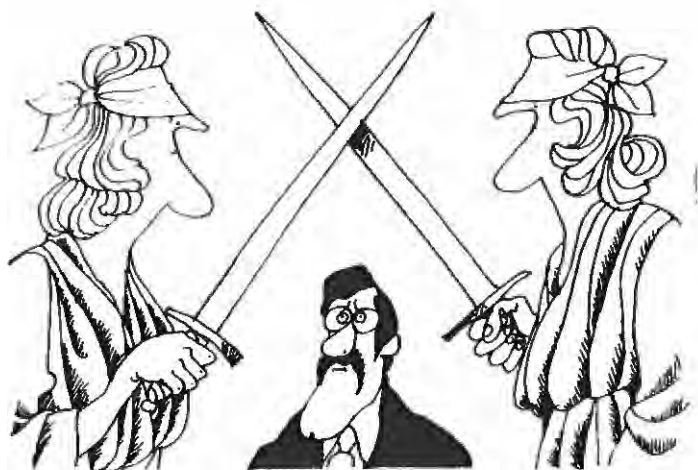
analoge electronica. Ons eerste reguliere serie produkt in 1953 was echter de "scale of 16", een puur digitale deler.

Waarde Komen, op je vraag of er op het lab. nog wel echt gemeten wordt, of alleen gerekend op computers, kan ik geen antwoord geven. De tijden van het lensje met kleefwas en elastiekje op een ruiters zijn momenteel uit de mode (zie Tom Poes en de correlatie der panotropen).

Wij hebben je, zei het heimelijk, vaak bewonderd om je parate kennis en eruditie. In dit bestek is het onmogelijk dit volledig te beschrijven. Ik noem slechts je kennis van sterrenkunde, geografie, geschiedenis, literatuur, chemie, optiek en fotografie. We zullen je kritische gesprekken, vaak gevoerd vanuit de excentrische positie, d.w.z. toneelspeler en toeschouwer in één persoon verenigd, niet missen. Wél zal veel ons aan je herinneren, hetzij apparatuur, hetzij één van je 56 blocnotes vol minitieuze aantekeningen.

Beste Komen, het lab en de Afdeling is je veel dank verschuldigd voor je inzet, ijver en doorzettingsvermogen bij vaak moeilijke projecten. Ik weet zeker dat je je thuis nooit zult vervelen en wens je met vrouw en gezin het beste toe!

J.D. Kraaij.

BEOORDELING

Zoals zijn chef hem tijdens het functioneringsgesprek had aangekondigd, wordt over het functioneren van ir. Maarten Hendrik Top gedurende zijn eerste halfjaar als ambtenaar op "het ministerie van Bepaalde Zaken" een formele beoordeling opge maakt. De vrees van Top dat deze beoordeling, gelet de wat negatieve teneur van het drie maanden geleden gehouden functioneringsgesprek, niet helemaal positief zal uitvallen, wordt bewaarheid.

De positie van een ambtenaar in zijn proeftijd is niet echt sterk. Maarten Top heeft dit gehoord van een kennis die werkt op de afdeling rechtspositie. Hij heeft van hem de raad gekregen zich goed voor te bereiden op wat hem mogelijk te wachten staat bij zijn beoordeling, gelet op het niet zo positief verlopen functioneringsgesprek.

Het komt voor dat "het gevoegd gezag" aan het eind van de proeftijd niet overgaat tot aanstelling in vaste dienst. Zo'n beslissing, die feitelijk neerkomt op ontslag, hoeft niet op harde bewijzen over ongeschiktheid te berusten. Het naar het oordeel van het bevoegd gezag "niet naar verwachting functioneren" is op zich reeds voldoende reden voor het beëindigen van het tijdelijk dienstverband met een proeftijd van twee jaar.

Bij het ministerie van Bepaalde Zaken is het regel dat ambtenaren in hun proeftijd tenminste tweemaal worden beoordeeld: de eerste keer na zes maanden, de tweede keer na ongeveer anderhalf jaar.

Andere overheden voeren op dit punt vaak een ander beleid: zij zijn daarin vrij.

Als hij zich in de materie gaat verdiepen, vindt Maarten Top in de boekwerken met regelingen en voorschriften, die hij bij zijn indiensttreding heeft gekregen, het "Beoordelingsvoorschrift Burgerlijk Rijksperoneel 1984". Daarin staat onder andere aangegeven wanneer, door wie en op welke wijze een beoordeling kan worden uitgebracht en voorts wat de weg is die moet worden bewandeld als de ambtenaar het niet eens is met de over hem uitgebrachte beoordeling.

Hoewel dit beoordelingsvoorschrift de mogelijkheid kent dat de ambtenaar zelf als informant betrokken kan worden bij het opmaken van zijn eigen beoordeling, gebeurt dat bij Top niet.

Wellicht komt dat omdat de beoordelaars nog niet aan deze mogelijkheid zijn gewend, denkt Top. Immers, deze figuur bestond niet onder het pas kort geleden afgeschafte vorige beoordelingsvoorschrift dat van 1972 dateerde.

Ieder departement is vrij een eigen beoordelingslijst te hanteren. Zo kent het ene departement een beoordeling op gezichtspunten (bijvoorbeeld:

kennis, leiding geven, contact met anderen, uitdrukkingsvaardigheid), waarvoor cijfer- of letterwaarderingen kunnen worden gegeven. In bijschriften kan per gezichtspunt de gegeven waardering worden onderbouwd. Bij een ander departement kan een geschreven rapport worden gebruikt, waarbij al dan niet aan het eind een totaaloordeel is aangegeven, hetzij in een cijfer, dan wel in termen als: onvoldoende, matig, voldoende, goed en zeer goed.

Bij het ministerie van Bepaalde Zaken wordt de beoordeling op gezichtspunten gehanteerd. Tops beoordeling wordt, op "ouderwetse" wijze, opge maakt door zijn chef en diens chef. Nadat de beoordelingsautoriteit (in het geval van Top is dat zijn directeur-generaal) de beoordeling had gezien - en geen reden vond daarin wijzigingen aan te brengen - werd deze op de dag van het beoordelingsgesprek aan Top overhandigd. Top kon snel een blik werpen op de gegeven waardering en op de vele bijschriften. Hij is verbijsterd over de toch wel erg onvoldoende beoordeling die hem wordt voorgelegd. Hij meent dat hij de kritiekpunten uit het functioneringsgesprek goed ter harte had genomen. Een feit is dat hij, ook na een half jaar, nog niet geheel ingewerkt is. Bovendien zijn er de laatste twee maanden, als gevolg van de verhuizing en het veranderen van sociale omgeving, in zijn privé-situatie de nodige problemen geweest. Maar een zo negatief oordeel? Neen, daarin herkent hij zich niet.

Starend naar de lijst met tekortkomingen, ontgaat hem veel van wat in het beoordelingsgesprek tegen hem wordt gezegd. Eén ding staat voor hem vast: hij zal deze beoordeling aanvechten.

(bron: "Commentaar")

